הנזירה

מתֻרגם משפת-אשכנז לשפת-קדשנו

על-ידי

חיים מיכל מיכלין.

בעה"ק ירושלם תובב"א

-תר"ן-

בדפוס ר"ש צוקערמאן ושותפיו.

רֶוַח וְהַצָּלָה.

הָאָח! הִנֵּה הִיא מֻצֶּלֶת —
מִפַּח טָמְנוּ לָהּ פָּרִיצִים;
וְשׁוֹשַׁנָּה לֹא עוֹד נֹבֶלֶת —
בְּתִגְרַת כַּף כָּל הֶעָרִיצִים!

אדרעססא:

CH. MICHEL MICHLIN,

JERUSALEM, (Palästina)

מחירו פראנק אחד,

א.

אל גמולות ה׳, כעל גמולות כעל ישלם, שכר טוב ליראיו, וזעמיו יאבד, וכל אלה אשר יגעו בעמו לרעה, לא ירפם עד כי ישחיתם ויורידם פלאים עד מקור הכליון; כי הנגע בבחיריו רצתה נפשו כהנגע בבבת־עינו! איה אשור מדין, כשדים ובבל אשר רעצו וירצצו את עם מרום מראשון? איה המה כל כלי־יצר אשר כוננו להשחית גוי נוצר לגדולות? מלפנו גם מספרד אשר כבודה היה מ״א כל הארץ, בארצות ממלכתה לא באה השמש מעולם, ופחדה וכנעתה פרצו עברו עד קצבי ימים ואיים רחוקים, מפניה חתו אדירי־עם, ומהוד תקפה נחת לבם! ועתה, קטנה ודלה היא בגוים, לא עוד משב אלהים תשב, לא עוד תסחר אל ארץ רבה, בשפלה תשפל, כאוב מארץ תצפצף אמרתה, אנקת־שאול בעריה, ודומיה חרישית, דמית־מות ברחובותיהן. כי העות רבות סביב שתו עליה, מהומה, מבוכה, מגפה ודבר, כלם כתמם באו עליה, ויפילו מטנה רב. וכל אלה באתה אך יען כי הרבו בניה רצח בעם ה׳, יען כי הניפו החרב התלל הגדול על העם הנבחר להיות מורה דרך. ומאיר נתיב, רצחו, המסו, שסו, וישלחו

בביזה ידיהם ,ישימו מסוה טהור על און פעלו, ויתימרו עוד למקנאי קנאת ה' צבאות, כגוי אשר צדקה עשה בהכחידו זעומי אלהים; בעותי אֶלהַ יערכונו בזכרנו מצב בני עמנו בעת האיומה ההיא אשר השנאה, הקנאה והתאוה לבצע בצע, כלם התחברו ויפתחו לוען לבלוע חיים את בני ישורון, אותם ואת כבודם וכל יש להם, להעבירם על דעתם ועל דעת קונם; והאכזרים ההם אשר העמיקו שחתו, ושאול חטאו, פתחו פיהם ברצח; כל איש ואשה אשר לא ימהרו יחישו ימצוא מפלט למו בצל כנפי האמונה החדשה, ויעמדו בקשיות ערפם, אחת דתם להמית, להשרף חיים על מוקדי-אש. מורה מאד ענות עם ישראל בזמן ההוא. רבים נסו מהארץ המשכלת יושביה ההיא, ויהיו נדדים בגוים לתור אחרי מקום מנוחה. ומדלת העם, ורבים גם אשר עינם חסה על מחמד נפשם, עשרם וזהבם ורוב נחלותיהם, נאחזו בקרבה, והמרת דתם היתה להם לישועה, רבים ברצונם הטוב, ורבים באונס, אבל במסתרים בכתה נפשם על השבתם מטהרם, ובמערות ובחוחים, בחגוי הסלעים ובנקרות-הצורים שמרו בסתר משמרת ה' ותורתו, בכל אשר השיגה ידם. אבל אוי לו להאיש אשר מעשיו אלה נגלו לפני שרי בית המועצות וכהני-און, כי אז מבשרו לא שבעו, ומדמו לא הרוו צמאונם. וכעולה תמימה העלה על המוקד אחרי נענה ביסורים רעים וקשים, אשר לזכרן תסמר שערת בשרנו; ומאז חרב

נקרא על כל איש יהודי אשר ירהיב עז בנפשו לבא עד גבול ספרד. כי שתים הנה קורא‌ותיו: אם למות במנוחה על מדורת-האש, או להמיר דת אבותיו בדת הקתולית. — היפלא עוד בעינינו כי נדכאה ספרד, כי חמסה על קדקדה ירד. אל קנא ונקם ה'! ישיב חמה לצריו, שסי עמו ישמו לעד, וזכרם ימח מתחת שמי ה'...

ב.

במאה השבע עשרה, נקרע רוב ארץ-השפלה מיד ספרד, ואך כמו רצועה קטנה היתה עוד נחשבת אליה אשר נסבה על גבול אשכנז על נהר רינוס. נמשכת מעיר אאכען, והעבור עיר נייס, יילך, ותתאו גם גבול בעלגיען. ותוך הרצועה הקטנה ההיא על יד העיר יילך היתה בנויה לתלפיות גם העיר היפה ערקעלענץ *), ואשר עוד מקיר העיר וחוצה יתאר גבול אשכנז.

האביב פרש מעטה תפארתו על פני האדמה, הנצנים נראו בארץ, כי עת הזמיר הגיע. עוף השמים והיתו הארץ יתרעעו אף ישירו, ברן יחד כל כבבי בקר ונבלי שמים. רחובות ערקעלענץ הומות מאדם,

---

*) בשנת 1155 נשא שם העיר הזאת בראשונה על דל שפתים, אחרי כן היתה אחת מערי נשיאות געלדערן. 1719 היתה נחשבת לקורפפאלץ, ונפרדה מיילך אם כי בגבולה היא. 1815 נפלה לחבל לפרייסין, והיא בגליל אאכען;

ושוקיה שוקים מהמון רב. והנה מרכבה מרקדה בהמית גלגליה ודהרות דהרות אבירי סוסיה צעדת צעדי־און, הולכת וקרובה אל תוך העיר, ותבא עד השער. השוער יצא לקראת האורחים לרשום שמותיהם בספר כחק המדינה. על המרכבה ישבה עלמה כבודה כלולה בהדרה, כבת תשע עשרה שנה, יפת תאר ויפת מראה מאד, על בדי עורה שפך חן וכבוד, ועל יצורי גוה רפד הוד ונעימות, "לחייה כשושנות המורות מלאות זיו ומפיקות נגה, מצחה זך משלג. חמדת תארה, ספיר גזרתה, וכבוד שמלותיה, יתנו עדיהם כי בת הורים נדיבים ושועים היא.

„שושנה בנהורא מעיר ננצי! שם הנערה הזאת" אמר הרכב להשוער „הנוסעת בעת לקרוביה בעיר קליווי".

„הוי!" נשמע קול מוזר „מה זאת עיני תחזינה, עלמה עבריה בגבול ספרד! איכה העזת את בת השחת לטמא אדמת קדש, ידע תדעי, את בת היהודי הארור העשיר נחמן בנהורא, כי בת־מות הנך, ודמך בראשך כי ערבת את לבך להפר חק עולם, הכוני לקראת המות! לשוא תזיל דמעות, לשוא תבכי, תמרטי שערות ראשך היפות, לשוא! לא יועיל לך כל כפר!" כן קרא בקול עז כמנצח, הכהן אשר לאסון האומללה נקרה נקרה על יד השער והוא הכר יכיר היטב את העשיר נחמן בנהורא ובתו וכל ביתו.

פני הנערה כשיד חירו, והודה נהפך למשחית,

לשמע הדברים הנמרצים האלה החודרים לב ונפש, ומרוב מצוקותיה ושטף דמעותיה לא יכלה לענות דבר, אולם הרכב כמהר חץ מקשת הפיל עצמו מהמרכבה לרגלי הכהן, ובקול בוכים התחנן לו: אבי! אבי! חוסה נא ואל תשחית את הנערה. אל תשפוך דמי נקיים, משגה הוא, לא היתה הנערה מעולם יהודית!".

„ענת! ענת!" קרא הכהן בקול מושל „אל נא יהגה חכך דברי כזב, ללא הועיל, הלא לפושעת תפגיע, ראה כי גם אתה לא מוזר לי, והנך משרת בבית ארונך היהודי בתור רכב זה רבות בשנים, היא, היא בת נחמן ולא אחרת, לשוא תשלה נפשי, יהודית היא ועונה גדול מנשא. אחת דתה להשרף!

„אבי! אבי!" צרח ענת בקול מר באחזו בלי הרף את רגלי הכהן, הה! אל תשחיתנו! הניחה לנו לנסוע הלאה לדרכנו, השיבה נא בת יחידה וענוגה ליד הוריה, ואם פקודתך חזקה ליסר אותנו במשפט, תהי נא ידך בי, ואל העלמה הישרה אל תרע, כי אנכי חטאתי ואנכי העויתי דרכי, ובי האשם, ארוני צוה אותי לבלתי עבור בגבול הזה אם כי קרוב הוא, ואנכי אך אנכי בלי ידיעתה פיהו מריתי, בתשוקתי העזה למהר דרכי, ולעבור הגבול בשלום ובמישור ובל יודע לאיש כי באה נערה עבריה בגבול ספרד, הה! איככה אוכל וראיתי באבדן נערה רכה וישרה, נערה מצוינת באביב ימי נעוריה, ואיככה אוכל לישא פנים אל האב

האמלל אחרי אשר אנכי בידי הכרתי את בתו היקרה לו מחייו, מארץ החיים, אללי לי, אנה אני בא? אבי! אבי! חוסה נא על ימי עלומיה, והניחה אותנו לעבור שלום" ובדברו הרים קול בוכים, מכאיב לב, מתיפח ומפרש כפיו אל הכהן, אבל הכהן באמץ לבו לא פנה אל קול בכיו, ויהדפהו ברגליו, ובאכזריות רוחו דבר אליו: „שים מחסום לפיך, אתה עבד יהודי, והעלוזה כליותך אם אתה תסע בלי מעצור לדרכך!"

בין כה וכה התנגשו ובאו המון אדם רב מעם הארץ, כלם אליה הביטו ואליה התבוננו במחשבות שונות, זה בחמלה וזה בתשוקה, זה הניע אחריה ראש, וזה הסתער עליה בחמת רוחו, וגם שוטרי העיר ביניהם. הכהן צוה על השוטרים לקחת בחזקה את הנערה העבריה ולהובילה לבית המועצה אשר בחצר פקיד העיר, כדת מה לעשות בה על הפרה חק ותעבור גבול ספרד.

בית המעצות נמלא כרגע, השופטים ישבו לכסאות ואיש את רעהו ישוחחו.

„מה שמך?" שאל הפקיד את הנערה הרועדת כנד קנה במים.

„שושנה!" ענתה כאוב מארץ, ויצורי גוה כמו התמוללו.

„הלא תעני, כי יהודית את!" קרא הפקיד בקול עז.

בתגרת יד החרדה לא יכלה להשיב דבר. הכהן נגש אליה ובידו סמל הצלב.

„גשי ושקי!"

אך היא נסוגה אחור.

עתה נוכחו כלם לדעת כי יהודית היא, וכי שבו שבי! הפקיד חרץ משפטה להשרף על מקדי-אש במעמד כל בני העיר, כראוי לנפש טמאה. הנערה התפלצה מאד לשמוע משפטה החרוץ, ותכרע על ברכה ותרים קול מר צורח:

„רחמים, רחמים!" קראה האומללה, חוסו נא על ימי עלומי, מה פשעי ומה חטאתי, כי ככה תתעמרו בי ותאמרו לשרפני כליל, התוכלו לשים אשם נפשי על כי הרכב עות דרכו וינחני דרך עירכם מבלי דעתי, הה! מדוע צרה עינכם על שושנה פורחת בתבל, מדוע זה תאמרו לקטפה ולמוללה בעודנה באבה על לא דבר, חוסו נא חמולו על הורי היקרים" ודמעות כערוץ נחלים שטפו ועברו על לחיה, מבבות עיניה אשר נדמו ברגע ההוא כחבצלות השרון הרוחצות מטל שמים, או כיונים מתעלסים באהבים על אפיקי מים.

השרים והכהן הביטו אליה בחמלה, דבריה ירדו עד כליותיהם, ויפעלו פעולה עזה.

„תקותך ואחריתך עוד לא נכרתה" קרא אליה הכהן אחרי דומית רגעים אחדים „עוד תוכלי לבלות בטוב ימיך ושנותיך בנעימים אם אך בל תקשי ערפך

ותאותי לנו".

„מלאך מושיע! אל נא תשלה נפשי, ואל תכזב באמתך, האמנם העוד לי תקוה לחיות, הגד נא, אחלי! אל תכחידו מני עצתכם לבלתי השמיד ימי עלומי מתחת השמש, חוסו נא! רחמו נא!" קראה הנדכאה בפיק ברכים ולב נפעם, ודמעותיה על לחייה.

הכהן צוה להקים את הנערה מכרע על ברכיה ויאמר לה:

„שמעי בת וראי, והטי אזנך לדברי הנכחים הנאמרים באמת ובצדק, האזיני נא בת לא רחמה לאמרי יושר אשר יציצו על תלמי לבבך, וכשושנים יפריחו בנפשך להיות לברכה בקרב הארץ. עזבי נא ברגע את עמך ודתך, או אז תזרח לך שמש צדקה ומרפא, והיית כפרחת עלתה נצה, וכשושנה חמודה אשר תוציא בשמי ערניה באף כל עובר, יראוה ארזים ויקנאו בה, וקיצים כסוחים עפרה ילחכו. לא עוד תלכי אחרי אבותיך אשר נואלו במאנם להתיצב על דרכנו ולדבקה בנו, לעבוד את ה' באמת ולכבד את בנו יהידו, ועל כן כסרבים וכסלונים ממאירים הם לנו, ולשוטט בצדנו. מהרי שכחי הוריך ודתך, וכל בנות הארץ יקדישוך ויעריצוך כי קדושה תהי את בעיניהן".

„סלח נא, אב יקר!" שאל הפקיד „ומי לידינו יתקע אשר אחרי הקבל הנערה העבריה בפיה ובשפתיה את דתנו, לא תשוב אחרי כן לבית אביה לעמה

ולדתה ? !".

„נוראות נפלאתי על חכמתכם ובינתכם, מי זה יואל לעזבה חפשי לנפשה, ? זאת לא זאת, רק תשב הנערה תמיד בבית הנזירות ס"ט זולפיץ, ושמו עליה משטר, עד אשר תוכיחנו לדעת כי בכל לבבה ובכל נפשה ינעמו לה ימי נזירותה".

„חכם אתה אבינו כמלאך אלהים, כן דברת ! נכונים אנחנו להחיותה ולעשות אתה חסד כיום הזה" „ומה תעני את, שושנה בת היהודי נחמן ? שאל הכהן" התבחרי במות מחיות חיי נעם, חיי משרים, חיי ענג בלי מצרים, וחיי צדק ואמת. או רוח חכמתך תנחך דרך עצתנו, ואז הלא אשרך וטוב לך, והיית נזירה קדושה בין הנזירות כל ימיך ; מעיל צדקה תעטי, וצניף קדוש תצנפי, והתקוה תרן באזניך ככנף רננים, כי שם, שם — בנשאו רום ידיהו — ערוך לך כסא כבוד אשר ינחילך אדון השלום, שמה תדרכי עז על כנפי הנצח והאשר ! מהרי פתחי פיך והשיבי דבר !"

שושנה כאלם לא פתחה פיה. לבה לבש רוח מלא מאלה הרגשות המציקות את האדם בעמדו על עברי פי פחת, ובמשעול צר, ועיניה נגרות דמעה, כמים לים מכסים.

„מה ? התבעטי בחסדנו הגדול עד שמים לבלי העלותך על מוקדה ? בת פתיות !" הרעים הפקיד כארי על טרפו, על הנערה המרחפת כעת על תהום רעיונות

מרגיזי נפש, אל תר ...״

„ארוני הנכבד!״ אמר הכהן „הניחה להגערה יום או יומים למען תחשוב מחשבות, אולי תחכם ותשים אל לב להסתר מהרעה הנשקפת עליה, והימים האחרים האלה תשב בין הנזירות הקדושות לבעבור תאלף אורחותיהן, ותוכח כי כנים הן, או אז לבבה יבין הטוב הגדול והרב הצפון לה בחיק העתיד אם תט אזן קשבת לדברנו, אז תדע דרכי־נעם אשר על ידיהם תעלה והרכב עד רום שמי שמים, שערי קדש לפניה יפתחו, והתענגה על ענות צדקה וקדושה, מרום ונשגב ....״

ג.

באהל קטן תשב כעת שושנה בפנים נזעמים, עיניה נטויות על הרצפה ולבה בל עמה. שעפים מאליפים, ועשתונות מרבבות יתרוצצו בחבה רצוא ושוב, ולרגעים יחרד לבה וירעד גוה כמומארת אלהים רבצת לפתח האהל. כתמים נוראים נראים כעת על אפקי ימי נעוריה, וענני אפל וערפלי עלטה יכסו כעת שמי עלומיה. סעפים נוראים, ודמיונות מרגיזים נצבו כמו נד לפניה, רוח זכרונה התנער מתרדמתו, ובחזק יד הציב לפניה את כל הליכות ימיה, גם שוה לנגדה התהום הנורא אשר נפלה נפלה בו בלי תוכל קום. זכור תזכור כעת את אבותיה אשר היא אור היתם וחיי רוחם, ותשוח עליה

נפשה. הה! הנערה הזאת הרכה והמענגה, האמונה עלי הולע על ברכי הורים ישרים, יראי ה' באמת, היא, היא נלכדה כתוא מכמר בידי עריצים השואפים להשביתה מטהרה, או לשפוך דמה כמים בלי כל חמלה וחנינה. לפניה יתיצב כעת דמות מראה אביה המכתר בטלית ותפלין, בהתעטף עליו נפשו על בתו הבוגדה כי מעלה מעל באלהים חיים ותנזר לבשת, ותמונת אמה היקרה תרחף לרגעים נכח עיניה, הבוכיה על משאת נפשה כי נסעה ונגלה מנה, והם העירו בלבה יגון עז ומשנה שברון, כל מעיניה טבעו בים צרה ודאגה, ובקצבי תהומותיהן, כי גדול כים שברה!

פתאום נזכרה כי ארשה היא לאלעזר. ומה יענה הוא על אסוני האיום? הן ענת בל יאחר מלהודיעו את אשר קרני, הידאה כנשר לחלצני מכף העריצים האלה אשר שתו בי פיהם לכבות בלבבי כל רגשי קדש ושלהבת-יה? הישים נפשו בכפו לבא עד עיר הדמים הזאת ונקה? הלא לו מהלכים בבתי רבי המלוכה בארץ אויסטריא, ועם שרי המדינות יתרועע, היש לאל ידו להושיע? ומה אחריתי? צעקה פתאם בקול פחדים מבלי זכור איה איפוא היא.

אהובה אלעזר הוא בן העשיר ברוך מעיר דירין*) צעיר לימים כבן עשרים שנה! יפה מראה ואיש

*) Düren בגליל אאכען, בנשיאות יילך על נהר נאער, במדינת פרוסיא.

חמודות, בעל נפש עדינה ובשרונות נעלים ונשגבים, האמון על מבועי החכמה, וכל תושיה לא נדחה ממנו. בעת מלחמת שלשים השנה היה ברוך המשביר מזון לחיל הצבא, ועל כן גדל מאד האיש, ויהי נכבד ומאד נעלה בעיניו כל השרים, וכמוהו גם כן בנו הצעיר, גם הוא עלה מעט מעט על פסגת הנשגב, וירכש לו ידיעות נאמנות עפ"י נסיונות רבים בהחיים ותנועותיהם, ועת אשר בני גילו פחדו ורהו מהמלחמה הארוכה ההיא אשר שמה שמות בארץ, ישב הוא שלו ושלאנן על כסאו בהדרו ויתור אחרי כל חכמה ומדע, ויאסוף מלא חפנים בינה והשכל, ולשונות אחדות המתהלכות בארץ כבר ידע על בורין, וביניהן גם שפת צרפת וכפרד. באחת! הצעיר הזה היה אחד מהמצוינים ברור ההוא ברוחב חכמתו, בשכלו החרוץ, בכבודו הגדול, ובעשרו המופלג. ויהי היום ויבא הנער לעיר קליוי*), וירא את הנערה שושנה ותחשק נפשו בה ויאהבה, וגם היא אצלה לו עתרת אהבה ושלום, ועד מהרה נוסרה אגדתם, לשמחת אבותיהם, ויקוו להיות אחרי ימי כלולתיהם מאשרים בארץ, ונפשם הוחילה לאור באור החיים, הענג והאהבה הנעימה אשר מכוסה תרום תמיד. אבל אהה! קוו לאור והנה חשך! כי יד הרעה והאסון הויה בם להשבית מנוחה מבית השאננים,

*) כפר בגליל פאזען.

ולהפריע שמחה מנוה ישרים, כי פקדת אם אשת נחמן היושבת בעיר ננצי*) חזקה עליהם לשלח אליה את הנערה במהרה לבעבור תברכה נפשה בטרם תלך ואיננה, כי היא באה בימים, ומחלתה גברה עליה יום יום, ולא תדע יום מותה, על כן תשתוקק להתענג עוד הפעם על מאור פני בת בתה החמודה, ולנשק לה ולברך אגדתה, ואשת נחמן לא יכלה השב פני אמה הזקנה, ותתן את הנערה על יד רכבם הנאמן להם, לנצרה כאישון עינו, ויזהירוהו מ ע ב ו ר ג ב ו ל ס פ ר ד, אבל הרכב בתשוקתו לקצר דרכו לא שמע בקול אדוניו ויעבור דרך ערקילינץ ויצא ממנה שלו וצלח, לא נגע בהם איש לרעה, ויבא שלום ננציאה; כל עט סופר ילא לתאר כמו על הגליון הגות רוח הזקנה בראותה את בת בתה הנחמדה למראה ועליצות נפשה בזכרה כי עוד מעט ותהיה מאשרת בארץ, ותברך אותה ממעמקי לבבה הרגש, עת דמעי גיל התפרצו מעיניה הכהות: „היי נא בתי לאלפי רבבה, ומוסרי דור ודור תקומטי, נפשך בטוב תלין, והרוית גם נפש הוריך דשן". בברכות עז נפרדה הנערה מאם אמה; והרכב אמר כי גם הפעם חפצו יצליח בידו לעבור דרך גבול ספרד בלי כל מעצור ומכשול; אבל אהה ליום צרה וכאב אנוש! עתה תדע קצה, אם למות על מוקד אש זרה ברחובות קריה, או לבחר בחיים מרים ומאררים מהמות,

*) Nancy במדינת צרפת, על נהר מעזעל.

להפוך ערף לדתה, לעמה ולאבותיה, ולהיות בת אל נכר לאמונה זרה לה, לרוחה ולהגות נפשה; הרעיונות הנוראים האלה הרעישו את מורשי לבבה, ובהגיגה זאת נתקו זמותיה, קפאו דמי ערקיה ובשרה סמר מפחד; עשתות צלמות כזבובי מות ישאון בקרבה בזכרה כי נחמסה מזרועות הוריה היקרים, מזרועות אהובה, ותפרד מהם נצח, ועודנה נפשה במבוכה תלין אם להטות אחרי עצת הכהן, או להשרף חיים ולבלתי שאת על אבותיה חרפת עולם וכלימת נצח אשר לא תמח לעד. גדולה מאד היתה המלחמה בלב עלמה רכה כזאת, מבלי לנטות ימין ושמאל! אבל בכל זאת בחרה בחיים, כי אמרה אולי יראה ה׳ בעניי, וישקיף מן השמים, לחלצני מן המצר, אולי יקום לי רוח והצלה, ישועה ופדות, ולמה זה אקפד כארג חיתי בלא עת; ומי יודע, אולי בהודע אסוני להורי היקרים, ולאהובי, הלא ירעישו שמים וירגיזו ארץ ממקומה עד כי יוציאוני מכור עניי, וממצוקותי יושיעוני, ואולי עוד אאור באור הדרור!

ויהי בבקר ותקם שושנה ותצהיל פניה, ותבא לפני הכהן, ותכרע על ברכיה, ותאמר: „אב יקר! את עצתך מצאתי נכונה מאד" וישמח הכהן שמחה גדולה ויאמר: ברוכה את בתי וברוך טעמך לאלהינו אשר ברא לך לב נכון ורוח חדש לאשרך ולהצלחתך כל הימים" ויזרוק עליה מים טהורים ויאמר „במימך חיי במימך חיי!" מני אז לא עוד הרגיזו אותה, ותשב במנוחה

שאננה, מאכלה ניתן ומימיה נאמנים, אך מבוכתה גדלה מיום אל יום בראותה כי עוד ישועה רחקה ממנה.

עברו ימים רבים, חדשים מספר נגזו, ושושנה עוד לא קבלה מאבותיה כל אות חיים ושלום. נסוגה מפחד היתה כל הימים ותחרד ותלפת עד מאד: „הה! הגם אבותי ואוהבי שכחוני? קרובי ומיודעי געלו בי? אל אלהים ה׳ חילי! אמץ את לבבי מצור לשאת כל הרעות הגדולות האלה, אשר נטל עלי הזמן הבוגד. אהה, כי קשה כח הסבל, נפשי גחלים תלהט ותחתי ארגז בשכבי בין בני אדם להֲמִים, ה׳ אלהים עד מתי?" כה השתוחחה נפשה, ומנוחה רחוקה ממנה...

ד.

השחר פרש על ההרים, הטל ימג וילך והלם, עוד מעט וקוי השמש יופיעו זהרם על ההרים הגבהים ועל העצים הרעננים. והנה מרכבה יפה-פיה רתומה לסוסים אבירים, נצבת לפני בית תפלת ס״ט זולפיץ, הרכב ירד ממנה ויצלצל בפעמון הפתח, ועד ארגיעה חרדה אחת הנזירות לקול האות, ותשאלהו לחפצו, ויתן לה אגרת חתומה, ויאמר: „האגרת הזאת היא מהאחות הכבודה היושבת בהמרכבה, אל הוד כבוד גברת בית הנזירות הזה, קומי שאי אותה אל גברתך!" המשרתת מהרה ותשאה אל גברתה, ובענות רוח אמרה „הוד שרתי! אצל פתח בית התפלה תעמוד מרכבה

כבודה, ובתוכה יושבת עלמה לובשת בגדי קדש, וממנה הבאתי האגרת הזאת לך".

הגבירה לקחה את המכתב, ותשים עיניה על הכתבת, אבל לא ידעה קרוא ולא הבינה פשר דבר, החותם אשר על המעטפה הוא חותם בית תפלה, ותשתומם מאד, ותקרע את המעטפה, אבל גם לשון המכתב מוזרה לה מאד.

„ארמה כי שפת צרפת היא, כן! כן! צרפתית היא, אבל מי יוכל פה לקרא צרפתית?" שאלה הגבירה את המשרתת.

„תבא מרים, האחות החדשה, ותקראהו לפני כבודך" הרהיבה עז לענות את שרתה וליעצה.

„הצדק אתך, יוהנה, חושי וקראי את מרים" ובעוד רגע והנה שושנה מודעתנו נצבת לפני הגבירה בלי דעת פשר דבר.

התדעי שפת צרפת? הבה קראי נא המכתב, אבל בטרם כל הודיעיני מה כתוב על המעטפה?"

שושנה לקחה המעטפה מיד הגבירה, ותקרא בה כדברים האלה:

„להוד גברת ביה הנזירות ס"ט זולפיץ בעיר ערקילינץ אשר בגבול ספרד".

„קראי גם את המכתב!"

„אחות כבודה ומאד נעלה!

„שמע שמענו טוב וענות צדק השוכן בבית

„תפלתכן, עד אשר אדיר כל חפצנו הוא כי גם בעיר
„תהלה כפאריש יהיה שורר סדר העבודה ההיא, ועל
„כן הננו שולחות אליכן אחות אחת אשר שאר רוח
„לה ושמה „אפרתינה" הנצבת עמך שם, והיא בגדל
„לבבה תשום לב לאלף ארחותיכן, ובשובה תורה גם
„אותנו הדרך בה נלך לבעבור נהיה גם אנחנו מאשרות.
„ובצדקתך אחות כבודה נפשנו חסיה כי גם את תקבלי
„אותה ברצון, ותתמוך בימינה להתקרב אל המטרה.
והנני חתמת ברב עז ושלום.

„חנה קלורה, גברת בית הנזירות, פאריש 15 יולי 1652".

„כן, משאלות הגבירה ההיא טובות הן ונכחות מאד"
ענתה גברה בית הנזירו׳ אחרי שמעה פשר דברי המכתב
„אך נמהר נגישה נא לקבל פני האחות החדשה אפרתינה
היושבת בהמרכבה, מהרנה! והעלו אותה אלי בהדרת
כבוד" הנזירות שמעו לקול גברתן ויעשו מצות פיה.

„אחות נכבדה!" דברה הגבירה אל אפרתינה
ספרדית „סלחי נא לי על אשר נתתיך לחכות
בחוץ זמן רב, כי שפת צרפת לא אדע, ולכן נאלצתי
לתת את המכתב על יד יודעת קרא, להגיד לי פשרו,
ועתה כהתימי לשמע דברי המכתב, חשתי ולא התמהמהתי
לשמוע גם מה בפיך, והנני מבטיחתך כי משאלות
גברתך נמלא בכל לב, ויהי רצון שנפיק רצונכן!".

אבל אפרתינה השיבה את הגבירה צרפתית,
כי לא תבינה אשה שפת רעותה; ועל כן המריצו

את שושנה להיות המליצה בין הגבירה ובין הנזירה החרשה, ואז דברו אשה אל אחותה בחבה יתרה ובענוה צדק. חזות פני אפרתינה הפיקה תם יושר וענוה, וכל הליכותיה תעידנה כי שומרת היא תפקידה בכל לב ונפש, ומבטת בעין פקוחה על כל מצעדי הנזירות המסתופפות בס"ט זולפיץ, וביחוד על שושנה או מרים, אשר אחרי הודעה מפיה כי יהודית היתה מלפנים, היתה מתעבת אותה בפני כל הנזירות, ומחרפת גם שם היהודים וכל יוצאי חלציהם.

עברה עת הצהרים ועת האוכל הגיעה, ותשבנה הנזירות אל השלחן, וגברת בית הנזירות בראשן, ויקראו בכבוד גם את אפרתינה אל הלחם, אבל היא השיבה אחור שאלתן ובקשתן, באמרה כי אסרה אסר על נפשה מלהנות מטוב העולם, וכל ימיה אך פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה, ותענה בצום נפשה; ותדר עוד הפעם נדרים ותשלם, וכל מוצא פיה היה אך נשגבות; בנשף בערב יום ערכו עבודה מטה כבודה רבודה ברפידת גז-גמלים, ובכרי כנפי יונה, אבל היא לא קבלה גם את הטוב הזה, ותשתרע על הארץ ותבקש אך אבן וחלמיש צור לשום לה מראשותיה, ותשכב ושפתיה נעות תהלות—בן—ישי. עיניה קדמו אשמורות ובטרם יכיר איש את רעהו, עת פעמון בית התפלה השמיע קול, היתה היא הראשונה אשר דרכה על מפתן בית התפלה לשפוך שיח, ואף גם

האחרונה אשר יצאה ממנו ; עד אשר שמה היה בשמן תורק, וכל הנזירות נתנו לה כבוד ויקר, ויעריצוה ויקדישוה וירוממוה על מעלת התהלה והתפארת ; עד אשר גם גברת בית הנזירות חרתה לשמה ותזכיר אותה לברכה באזני כל באי שערי הבית, ואף גם היא ירעה לילך בדרך ענוה ופארה הליכותיה בקדש בכל אשר השינה יהה. אך אחת היא אשר עמדה כצר על דרכה, היא אי-ידיעתה השפה הספרדית ואשר זאת המריצתה לראות פעם בפעם את פני העבריה הארורה, אשר על פי מצות הגבירה סבבה כצל על יד ימינה.

עברו שמונת ימים מיום בא אפרתינה לבית תפלת ס"ט זולפיץ, תמיד יז קצף מפיה על מערכות היהודים מדי ראותה את שושנה, ותמיד חרפה וגדפה תבונות היהודים ומעלליהם. ושושנה יושבת לפניה ומהרשת מכאב לב; פתאום נעתקו מפי אפרתינה מלין ועיניה נטויות על שושנה בשום לב, אולם בראותה כי שושנה הרימה עיניה להביט עליה, השיאתה לדבר אחר.

אבל שושנה הרגישה במבטי אפרתינה, היא ידעה היטב כי מבטיה שוכנים תמיד עליה בלי הרף, ולפעמים הרגישה גם מבט אשר יפיק אהבה או ידידות, ולא הבינה פשר דבר, ותמיד כראות אפרתינה כי שושנה תבין למבטיה הפכה לה ערף והרעים עליה

בקול חוצב להבות אש, באמרי הוכחה בבוז ובזעם.

לעתים לא רחוקות מצאו הנזירות את אפרתינה והנה היא בוכיה, וכאשר שאלו את פיה, לבכי מה זה עושה? מצאה תמיד תאנה לאמר כי בוכיה היא על דבּת בני האדם אשר סרו מהר מדרך הטוב בתגרת ידי זדים, ועל הדת המשפלת מאד בעיני האצילים והאבירים אשר אך יין וזנות ירדפו מבלי שים לב אל גודל החיים הנצחים. ובה דרשה תמיד אפרתינה דרוש ארוך עד אשר נוכחו כל הנזירות לדעת כי נעלה היא עליהן בטוב טעמה, ושכלה הכביר אשר הוא כמעין הנובע, ופיה תמיד יפיק מרגליות מפיקות נגה האמת.

ויהי היום ותעלה אפרתינה לבית התפלה ושמה הטיפה מדברותיה בפני כל הנזירות, לתורה ולתעודת האדם, וכל דבריה היו בהתלהבות והתפעליות נמרצות, עד כי מרוב להבת דברותיה נפלה ארצה ותתעלף, וכרגע מהרו הנזירות ותרימנה את אחותן הקדושה מעל הארץ וישכיבוה על אחת המטות, ותקרא: אויה לי כי החליתי!

למחרת היום ההוא לא שחרה אפרתינה את בית התפלה, כדרכה תמיד, ותבא גברת בית הנזירות לדרוש בשלומה, ותשאל את פיה אולי תצוה לקרא את אחד הרופאים? אבל היא נרתעה לאחריה ותענה ותאמר:

„חלילה לי להשתמש ברופאים אשר אך רוח

ותהו נסביהם, לפי דעתי ירוח לי אם אלך מעט לשוח בין עצי השדה מחוץ לעיר ולשאף אויר צח ונקי".

בעוד רגעים אחדים עמדה מרכבה כתומה לשני סוסים הכן לשאת את אפרתינה אל הכרמים והפרדסים אשר מחוץ לשער העיר.

„אחות יקרה!" אמרה אפרתינה אל הגבירה „חסד גדול אבקש עתה מהודך, אף כי נפשי יודעת מאד כי הוא נגד חקי בית נזירות, בכל זאת בכל החסדים אשר עשית את אמתך, ארהיב עז לבקשך; הן גברתי יודעת כי שפת הארץ מוזרה לי, ואנכי חליתי, עניתי ונדכאתי עד מאד, ואולי אמצא לי לנחוץ לדבר עם מי ומי בדרך או לבקש מעט מים חיים להשיב נפשי השוקקה והחלושה, ומליץ לא יהיה ליו אחלי! אל נא תשיבי ריקם שאלתי, ושלחי נא עמדי גם את הנזירה מרים, לבעבור תהיה היא המליצה".

„הה, אחות כבודה!" ענתה הגבירה „הקשית מאד לשאול! אולם למענך, אשר נעלית מאד על כל בנות גילך, למענך אטכם עצה עם האחיות הקדושות ונקוה כי שאלתך הקטנה מאד בערכה והגדולה מאד ביחוסה אל חקי בית התפלה, תנתן לך".

אבל מי מהאחיות תעיז נפשה למרות פי אפרתינה הקדושה אחרי ידען היטב כי לא הגיעו עדנה לקרסוליה ברוב ענותה וצדקתה, בגדל שכלה ורוחב חכמתה,

ועל כן נענו כלן בראשן.

אפרתינה ישבה על המרכבה, ולרגעים נאנחה מעצמת מכאוביה וחולשת גוה, ותצו על שושנה לשבת מאחריה, בבוז ונאצה, ועל הרכב צותה בקול רם, לבל יניף שוט על הסוסים לבעבור ילכו אט, באשרה כי לא תוכל כלכל תנועת האפנים ודהרות דהרות הסוסים.

לאט לאט התגלגלו האפנים תוך רחובות ערקילינץ, הסוסים הלכו מערנות כמי השלוח ההולכים לאט, אפרתינה נאנחת לרגעים בשברון מתנים, כל בני העיר אליה התבוננו וינודו לה, עד אשר יצאה המרכבה את שער העיר ותרחיק מעט לכת.

פתאם קראה הנזירה בשפת צרפת, בקול אדיר ואיום אל הרכב: „מהר, יואן, מהר דפוק את הסוסים בכל מאמצי כחך, למען ירוצו ולא יגעו, לבעבור ידאו כנשרים, כי באה העת, בא הקץ!".

בשאון ורעש נורא התרומטה המרכבה, ויתנשאו האופנים ויתגלגלו וידאו כברקי שמים, קול שוט נשמע בכח, הסוסים דוהרים ותחת שעטת פרסותיהם רגזה ארץ. שושנה השתוממה מאד לצלצל הקול אשר השמיעה אפרתינה ורעיונות שונים עברו חדרי ראשה: מה זאת? קראה עת שמחה ובהלה חרוה וגילה התרוצצו בקרבה. היוכל היות כי הוא — הוא —

ותרים קולה ותקרא: אלעזר אהובי! ולא יספה. „כן!" ענה אלעזר „אנכי הוא אלעזר אהבך

באישון עיני, אשר פרך מצההך בעזרת אל חי שוכן מרומים ועיניו נטויות ופקוחות להציל עשוק מיד עושקו כח ולפתת הרצבות רשע, אמנם כן, אותי שלח ה' לך למלאך מושיע, לפדות אותך מיד צרים אשר פרשו רשת לרגליך ויביאוך בין המצרים, אם להעלותך עולה כליל על מוקדה או להסיר אש-דת אבותיך באש זרה, הודות לה' כי נצלנו, הפח נשבר ואנחנו נמלטנו! ה' אלהים תקן אותי בעצה טובה אשר על ידה מצאה בקן ידי לחלץ משאת נפשי מידי טורפיה העריצים, ועול סבלך שברתי. רב תודות לאלהי שמים וארץ!"

כה הגה אלעזור בשמחת נפשו ועליצתו בראותו כי חפצו הצליח בידו ויעבור שלום ארח מסכן כזה אשר כפשע היה בינו ובין המות.

ומי יכלל גודל עליצות נפש שושנה, פיה פתחה, לבה נפעם, אבל נעתקו ממנה מלין, ולא יכלה הוציא לאור הגות רוחה ומחשבותיה הרבות אשר התרוצצו בקרבה, ובאין אמר והברים חבקה חליפות את אהובה שומרה ומצילה אשר שם נפשו בכפו להוציאה ממסגרותיה, ותתמוגג ברוב דמעות עפעפיה, דמעות גיל אשר נזלו בלי הפוגה על לחיה שושנים · כמעט לא האמינה למראה עיניה, ולא יכלה תת אמן לקול הקורא הצולל באזניה לרגעים: שושנה אהובתי פתחי פיך ויאירו דבריך. כמעט לא הרגישה בהזרועות הפתוחות אשר תחבקנה אותה בלי הרף. רגשותיה

רגשו בקרבה כשאון מים כבירים, אזניה צללו לקול הארור אשר הרר כליותיה: הנך חפשי מעתה! עוד מעט והנך חבוקה בזרועות אבותיך אשר כמעט נואשו מספך. כמו חלום נעים דרך עליה קשתו להחל בה, אבל עוד הפעם, והנה שפתים חמות נגעו בשפתיה, ולקול משק נשיקה צוללת נעורה מרוח העועים אשר היה נסוך עליה, והנה אור בהיר בשחקים, סביבה רפידת פרחים ושושנים. ואהובה יתמוך בימינה. האח! האח! קראה ברוב עליצות נפשה, נמוגה בדמעות, האח! הנני חפשי, נצלתי! נצלתי! — גם סוד שיח שרפי קדש קצר כח הוא לתאר כמו רבי עשתנותיה אשר פרצו עברו גבול, ושמחתה אשר רחבה ונסבה למעלה ראש.

אחרי עבור הבהלה הראשונה, אחרי נסכו שניהם דמע גיל אשר שטפו מבבות עיניהם כפלגים יבלי מים, אז מצא אלעזר נכון לפניו לספר באזני אהובת נפשו את כל הקורות אותו, כי בוויען הלמתהו השמועה הזאת כי אהובתו נדחתה בין הררי נמרים, ואז התאמץ בכל מאמצי כחו להראות את פני המלך אשר משכהו חסד, אבל גם הוא השיב שאלתו ריקם באמרו, כי מן הנמנע הוא להצות על ספרד בעבור נערה ע ב ר י ה. ואז כאשר כל התקוה אבדה ממנו ותושיה נדחה מאתו, רוח עצה נוססה בו, וכבני יעקב אשר בחפצם להוציא את דינה מידי מחזיקיה ללא צדק, כמו במשאון

ערמת לבם ויתממו את בני חמור לבעבר הוציא לפעולות ידים מערכי לבבם. כן עשה גם אלעזר, ומעשיהם היו אור לנתיבותיו, ויקן לו בווין בגדי אחת הנזירות, וגם אחד החותמות מבית תפלה השיג במחיר לא קטון, ושם עשה חוזה עם הרכב יואן אשר אם יצליחו ה׳ בדרכו אשר הוא הולך עליה, ולא ימעדו קרסוליו, אז יחוננו בתשורה נכבדה, וכמעוף ברק בין ענני זעם האירה התקוה בלבו כי יכל יוכל, ולא ימוטו אשוריו, ובעזרת ה׳ יעשה חיל.

„האח!" קרא לשושנה „האח! עין ה׳ היתה צופיה על כל הליכותי, ועל כן עלה חפצי על גפי מרומי ההצלחה, היא היתה שוטרת אותי על כל צעדי במשעול צר כזה, בתהום איום אשר כל באיו לא ישובון. נפתלי אלהים נפתלתי עם הפתאים האלה אשר ראו בי צדקת אנוש, גם יכלתי. הפלא ופלא! עיני לא תוכל התאפק מהזיל דמעות כאשה. האח! אהובת נפשי, משאת לבי! מעתה אין כל זר בינינו, נפשותנו קשורות יחדיו, חיי נעם וענג נחיה על פני האדמה, ועיני אבותינו תראינה, וכמו חלב ודשן תשבע נפשם!

„אמן, כן יאמר ה׳!" ענתה שושנה בלב רגש, ובראש סחרחר, כחולמת חלום נעים. לבה פג, מבלי האמין עדנה לכל מחזה עיניה ומשמע אזניה.

בין כה וכה והמרכבה הגיעה עד אהל קטן

הנטוי על פני הדרך, הרחק מערקילינץ; פה סר פחרם, וירד אלעזר מהמרכבה ויקח מאחת המלתחות חליפות שמלות אשה ויתן לשושנה, ויאמר לה: מהרי הסירי בגדי הנכר, ולבשי מחלצות, וכמוך אעשה גם אני, לבל יבינו בנו עוברי ארחות ויגלו סודנו, בטרם נגיע למחוז חפצנו. שושנה שמעה לקול מצילה, ואז התנערה מתרדמתה, ואז האמינה אמונה אמן, כי דרור נקרא לה מבית כלאה, ותודה לה' חסרו ממעמקי לבה.

את נפש אלעזר היתה לנסוע לדירין למקום מגורי אבותיו לבשרם כי ישועתם גמלה נצה, אך שושנה עצרה בעדו, ותמריצהו לנסוע אתה קליויאה אל בית אביה ולאבותיו ישלח מכתב בשורה ובטח ימהרו באם.

ה.

השמש פונה לערוב, כל בני האדם שטו ביערים ובין ארזי הלבנון להתלונן תחת צל אזרח רענן, תחת אלה ואלון, למצוא מחסה ומסתור משרב ומשמש, איש איש את רעהו ישוחח בענינים שונים, לפלגות דבריהם; ושם בין שדרות העצים הולכים שני אנשים נכבדים ועל פניהם חשכת צלמות, הזות פני האחד תעיד כי לא בא הנה לשאף רוח צח, כי אם לשפוך שיחו בחיק רעהו, ובהגיגו תבער אש, ולרגעים הוא נאנח ונאנק, ורעהו אף הוא יענהו אך באנחה ממשכה אשר יגיח ממעמקי חוהו.

„בתי! בתי! איה איפוא הנך בעת הזאת, אללי לי, בין עריצי אדם אשר טרפוך וישביתוך מטהרך. בין אלה אשר חללו כבודך וכבוד עמך, בהכבידם עליך אכפם לחיות חיי נבזים, בודדים, בין אלה אשר יבלו ימיהם בתהו ושנותיהם בלא הועיל, מה נורא מאד הגות לבך, בתי, בהביטך והנה מגור סביבך, אבדה כל תקוה. גם זה העלם אלעזר היה כאיש נדהם, וכגבר אין אֱיל. כל עמלו נשאר מעל, ועתה גם עקבותיו נעלמו באין איש יודע אנה הלך אנה פנה, ומי יודע אחריתו? מה אמולים אתם מחמרי עיני! הה! שה, נדחה על הררי טרף, שה מוריה ועולה תמימה!...."

„אבל, מה תשתוחח ומה תהום, נחמן אהובי! הצדק עליך את הדין, וברך שם ה' על הרעה כעל הטובה! הטרם תדע כי כל מה דעביד רחמנא לטב עביד, ואם כן חרץ ממרום, בטח הלא הוא בחשבון ודעת, השופט כל הארץ לא יעשה משפט? הוא גוזר ומי ישיבנו? צדיק ה' בכל דרכיו. וקוה אליו כי בטח בל יעזוב גם את בתך וינצרה מכל משמר, והוא יצילה מפח יקוש!"

„הה! רבי ומורי! כל אנחותי השבתי לוא ידעתי כי חיה היא למצער חיים שאין בהם בושה וכלימה, אבל נפשי מתעטפת בתוכי, בעלות הרעיון המר על לבבי פן חלילה חיי בשת תחיה שמה ככל רעותיה כעת אשר אהבת הצדק על פיהם, וקברות התאוה

בלבבם, ואז הלא חרפתה וחרפתי לא תמח לעד! מה נורא אתה ה׳ בקומך למשפט, ואנכי תולעת ולא איש, הה! ראשי עלי כברזל ולבי סחרחר..."

„אל תירא ואל תחת, לבי נכון בטוח בבתך העדינה והתמימה כי לא היא תנזר לבשת, לא היא תמיר כבודה בקלון. ואני תקוה כי עוד ישים באים וששת אתה משוש, בחלץ ה׳ אותה מידי כל מבלעיה".

„כחצים שנונים נחתו דבריך אלה בלבי, רבי! וכל אשר הוסיף מהללי בתי כן גדל אסוני ושברי. לבי! לבי!"

כן שוחח יחדיו האב האומלל את רב העיר עד שובם העירה ואך דרך נחמן על מפתן ביתו, ויפול מלא קומתו ארצה, ויתעלף, ואך אחרי עמל רב השיבו נפשו למנוחתה, ויצעק צעקה גדולה ומרה: בתי! בתי! איך? ואחריו הד קול אשתו וכל הנצבים עליו.

ו.

ויהי ערב ויהי בקר יום הששי ואשת נחמן השכימה קום, ותעמוד לרוס את הסלת, לעשות חלות לחם לכבוד יום השבת, ושתי עיניה כגלות מים אשר שטפו ועברו, ויגיעו עד המשארת, פתאם לפתע ונערה אחת התפרצה הביתה ותחזק בה ותצעק: אמי! אמי! ולא יספה, כי התעלפה.

„שושנה, שושנה בתי! הה! הצילו, הצילו!" וגם היא נאלמה דום וכמעט שגבו גם אשוריה, אבל השכנים מהר: ווזרקו עליהן מים טהורים ותפקחנה עיניהן, ותרימנה קול בוכים.

„האח!" קראה האם המאשרה" רב לי כי שושנה בתו עודנה חיה, רני ושמחי נפשי וצהלי לה' כי נחלצה בתי מטלתעות כפירים והנה היא בצל קורתי".

„רב לי!" קראה גם שושנה, „רב לי, אמרת" ארדה כל שנותי במר נפשי, ואיה אבי?..."

ונחמן בא הביתה בפיק ברכים, ובלי כל אמר ודברים חבק את בתו חליפות, ואחרי כן קרא בקול עלז: „מה זאת עשה לנו אלהים, הכי אמר לרפאים קימו? ספרי נא בתי, ספרי מי זה הצילך, מי הוא מושיעך ומפלטך מכל צר, האח, גם אתה אלעזר פה אתנו היום! מה יקרו חסדיך אלהים, ומה רמו ונשגבו מפעלותיך".

„האח!" קראה שושנה", אלעזר מחמד לבי, הוא בעזרת ה' ערב את לבבו לצעד על חורי פתנים לבעבור הציל נפשי ממות עיני מרמעה ורגלי מדחי. הוא משכני מבור עריצים, ויפלטני משחת בלי, הוא הוציאני לרוחה, ומה גמול אשיב לו?"

„שושנה חמדת לבבי ורוח אפי! עתה לא עוד אר גיזך בדברים הודרים פליות ולב כאשר בימי נזירותך

לא עוד אחרף מערכות עמך. עתה הנני אלעזר אהובך ואוהבך כאישון עינו, עתה אנטלך ואנשאך על גפי מרומי קרת, כיד ה' הטובה עלינו. ברוך ה' הנותן ליעף כח, ולאין אונים כמוני עצמה הרבה לשאת ולסבול רב יתר מכחי עד הגיעה העת לחננה, ובא מועד גאולת נפשנו". כן הגה אלעזר בהמון לבו, עת כל הנצבים נמוגו ברטעות גיל.

השמועה עשתה לה כנפים, ועל פני כל העיר תדוץ דאבה, ותהום כל הארץ, גם אבות אלעזר באו קליויאה ויביעו רגשי שמחתם.

גם עד ערקילינץ הגיעה השמועה מי ומי היא הנזירה הצדקנית אפרתינה אשר שמה רומם היה על שפתי כל הנזירות.

אלעזר ושושנה נוסדה אגדתם בטוב ובנעימים ויתענגו על מנעמי האהבה הטהורה ויהיו ישרים ומבורכים בפי כל, כי הפיקו נפשם לרעב, כפם פרשו לעני, ויהי נדיבי לב ומהירי-חסר.

ובגדי נזירותם כמוסים היו במלתחתם, ובהגיע תור חג המצות, בשבתם על כוס יין מלא, אז הוציאו גם הבגדים ההם, ויראום לעיני כל המסבים, ויודו לה' חסדו וישירו לו שירי עז והלל, להגיד כי ישר ה', ולא יעזוב את חסידיו לראות שחת, נפשם יחלץ מיד צר, ויחיש לרוחתם לישועתם.

תם.

